

Tjenstlige anvisninger til kirkefunktionærer - særligt i forbindelse med vielser uden for kirkens rum.

Baggrund:

Dansk Organist og Kantor Samfund, Danmarks Kordegneforening, 3F, F.A.K.K., Organistforeningen, Danmarks Kirketjenerforening, Kirkekultur.nu og Dansk Kirkemusiker Forening har den 6. august 2014 skrevet til ministeriet foranlediget af deres indbyrdes drøftelser vedrørende "den usikkerhed, der tilsyneladende er opstået for visse grupper efter udsendelse af "tillæg til vejledning om vielser uden for kirkens rum"."

Der er tale om følgende vejledning med tillæg, her fra Viborg Stifts hjemmeside: [Biskoppernes vejledning om vielser uden for kirkens rum - Kirkebetjeningens deltagelse](#) (vedlagt).

I vejledningens første del meddeler biskopperne, at de - for en 2-årig forsøgsperiode fra ultimo april 2013-15 - har foretaget en ændring af deres hidtidige, restriktive administrative praksis vedrørende tilladelse til foretagelse af vielse uden for kirkens rum, jf. Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 15. december 1969 om vielse inden for folkekirken, udstedt med hjemmel i ægteskabsloven (lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1052 af 12. november 2012 med senere ændringer).

§ 3 i Kirkeministeriets bekendtgørelse fastsætter bl.a. følgende:

"Vielsen foretages i kirken, medmindre en af parterne på grund af livsfarlig sygdom anmoder om at blive viet på sit sygeleje.

...

Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan biskoppen tillade, at vielse foretages i brudens hjem eller et andet sted, såfremt parterne og præsten er enige derom.

..."

Biskopperne oplyser i vejledningen, at praksisændringen har baggrund i deres fortolkning af ordlyden i § 3, stk. 2, 1. led: "Når særlige grunde taler derfor, ...".

Biskopperne oplyser endvidere, at denne fortolkning i forsøgsperioden tillige vil omfatte et brudepars særlige tilknytning til et bestemt sted, herunder parrets særlige ønske om at blive viet på dette sted.

I tillægget til vejledningen redegør biskopperne for gældende ret vedrørende kirkebetjeningens deltagelse ved vielser uden for kirkens rum.

Det hedder heri bl.a., at

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
Telefax 3392 3913
e-post km@km.dk

Dokument nr.: 89401/14

Dette dokumentnr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 29. august 2014

"Menighedsrådet er forpligtet til at stille kirkebetjening til rådighed i følgende tilfælde ved vielse udenfor kirkens rum:

- Et lokalt par (eller et par med særlig tilknytning), som skal vies af (d)en lokal(e) præst, på en beliggenhed indenfor sognets grænser
- Et lokalt par (eller et par med særlig tilknytning), som skal vies af en udefrakommende præst, på en beliggenhed indenfor sognets grænser
- Et udefra kommende par (et par uden særlig tilknytning), som skal vies af (d)en lokal(e) præst, på en beliggenhed indenfor sognets grænser - dog under forudsætning af, at præsten siger ja til vielse udenfor kirkens rum og at præsten ville have sagt ja til at vie parret i selve kirken.

Det betyder også at medarbejderne er forpligtet til at deltage, såfremt de i kraft af deres ansættelsesforhold er pligtig at deltage i de kirkelige handlinger.

...

Som det fremgår af vejledningen indebærer det også, at kirkefunktionærer vil have pligten til at deltage, hvis der foreligger særlig tilknytning."

Det fremgår bl.a. af foreningernes brev til ministeriet, at de ikke finder "anden hjemmel om kirkens betjening end den som er angivet i lov om ansættelse i folkekirken", at "udgangspunktet må derfor være, at det er menighedsrådet som arbejdsgiver, eller den som menighedsrådet har bemyndiget hertil, som tjenstligt kan instruere de ansatte", og at de "finder det afgørende nødvendigt, at der er et klart og uomtvisteligt grundlag for, hvem der tjenstligt kan forpligte den enkelte kirke- og kirkegårdsansatte".

Kirkeministeriets bemærkninger:

Indledningsvis bemærkes, at ministeriet forudsætter foreningernes enighed i, at når et brudepar har ret til at blive viet i et bestemt sogns kirke og menighedsrådet derfor skal stille kirkebetjening til rådighed ved vielsen, har kirkebetjeningen også pligt til at medvirke.

§ 22, stk. 1, i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken mv. (ansættelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 864 af 25. juni 2013, fastsætter bl.a. følgende:

"Menighedsrådet træffer afgørelse om kirkebetjeningens ordning efter regler fastsat af ministeren for ligestilling og kirke." (Nu kirkeministeren).

Fra ansættelseslovens forarbejder fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at menighedsrådets afgørelser i denne henseende vil omfatte: "hvilke opgaver, der skal varetages af personalet, hvilke stillinger, der skal oprettes til løsning af opgaverne, og hvorledes arbejdet skal fordeles imellem de ansatte. Menighedsrådets afgørelser skal træffes på grundlag af de generelle bestemmelser, der måtte være fastsat af Kirkeministeriet".

Menighedsrådet skal således træffe afgørelse om stillingsnormering og skal tilige som ansættelsesmyndighed give kirkefunktionærerne anvisninger vedrørende arbejdets udførelse.

Menighedsrådet har altså den overordnede ledelsesbeføjelse over for kirkefunktionærerne, herunder dem, som har pligt til at medvirke under gudstjenester og kirkelige handlinger.

Under varetagelse af en del arbejdsopgaver vil nærmere anvisninger imidlertid blive givet til kirkefunktionærer af andre end menighedsrådet (s kontaktperson).

En sognepræst vil således fx have arbejdslederfunktioner over for kirkefunktionærer med hensyn til disses medvirken under gudstjenester og kirkelige handlinger. Sognepræsten er ansvarlig for gudstjenesten/den kirkelige handling forløb og er som sådan tillagt beføjelse til at instruere og lede de medvirkende kirkefunktionærer vedrørende tjenesten/handlingen, både i forbindelse med forberedelse og afvikling.¹

Sognepræstens ansvar for gudstjenester og kirkelige handlinger rummer i øvrigt et klart aspekt af folkekirkens indre anliggender, som imidlertid ikke berøres nærmere i dette notat.

Det bemærkes, at der i Kirkeministeriets cirkulære nr. 267 af 20. december 1974 om løn- og ansættelsesvilkår for kirke- og kirkegårdsfunktionærer var anført følgende:

"5.2. Tjenstlige forskrifter.

Tjenstlige forskrifter og anvisninger til kirkefunktionærer gives af menighedsrådet. Menighedsrådet skal skriftligt tilkendegive funktionærerne, hvem der er bemyndiget til på rådets vegne at give tjenstlige forskrifter og anvisninger og til at modtage henvendelser fra kirkefunktionærerne i spørgsmål vedrørende løn- og ansættelsesforhold og vedrørende tjenstlige forhold, herunder tjenestens tilrettelæggelse, ferie, sygdom, godkendelse af vikar osv.

I følgende tilfælde gives forskrifter dog af andre.

Af vedkommende præst:

- a. til kordegnen (kirkebylæreren) vedrørende kirkebøgernes førelse.
- b. til de ved gudstjenester og kirkelige handlinger medvirkende kirkefunktionærer med hensyn til deres medvirken.
- c. til kirketjeneren vedrørende forberedelse af lokale til konfirmandundervisning og tilsynet med konfirmanderne.

..."

Ovennævnte bestemmelser videreførtes i Kirkeministeriets cirkulære af 20.

¹ August Roesen: *Dansk Kirkeret*, (Præsteforeningen), 3. udgave 1976 p. 216, Preben Espersen: *Kirkeret Almindelig del*, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2. udgave 1999 p. 116, Steffen Brunés: *Præsten som personaleleder*, i *Pastoralteologi* (ANIS), 2007 p. 178.

december 1997 om løn- og ansættelsesvilkår for kirke- og kirkegårdsfunktionærer, som ophævedes pr. 7. april 2014 ved Kirkeministeriets cirkulære af 29. marts 2014 om ophævelse af cirkulærer m.v., bl.a. fordi de nævnte bestemmelser er overflødige at anføre i cirkulæreform.

Det er ikke ministeriets opfattelse, at der eksisterer et uklart eller omtvisteligt grundlag for, hvem der tjenstligt kan forpligte den enkelte kirkefunktionær med hensyn til vielser uden for kirkens rum; men hvis der viser sig afgørende behov herfor, vil kirkeministeren kunne fastsætte de nødvendige generelle bestemmelser med hjemmel i ansættelseslovens § 22.

Mere overordnet vedrørende kirkefunktionærers medvirken under gudstjenester og kirkelige handlinger kan nævnes, at der ikke eksisterer nogen generel adgang for kirkefunktionærer til at undlade at medvirke ved gudstjenester og kirkelige handlinger.

Den gældende lovgivning indeholder fx ikke bestemmelser, der giver kirkefunktionærer adgang til fx at nægte at medvirke ved vielse af fraskilte.

Det følger derimod af de almindelige ansættelsesretlige regler, at kirkebetjeningen er forpligtet til at varetage de med stillingen forbundne pligter, herunder at medvirke ved kirkelige handlinger, hvilket desuden er fast antaget i den kirkeretlige litteratur.

Dette underbygges endvidere af § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 420 af 27. juni 1986 om brug af folkekirkens kirker m.v., hvoraf det fremgår, at kirkebetjeningen er forpligtet til at medvirke til gudstjenester og kirkelige handlinger, selv om disse gennemføres af en præst, der ikke er ansat ved kirken.

Bekendtgørelse nr. 420 af 27. juni 1986 om brug af folkekirkens kirker m.v.:

"I. Folkekirkelig brug af kirkerne

§ 1. Anmodning om brug af en kirke i henhold til lovens §§ 8, 9 og 11 fremsættes skriftligt over for menighedsrådet tidligst 6 uger og senest 3 dage forinden.

§ 2. Anmodningen skal foruden om tidspunktet indeholde oplysning om navnet på den medvirkende præst. Endvidere må det oplyses, om der ønskes medvirken af kirkebetjeningen.

§ 3. *Kirkebetjeningen er forpligtet til at medvirke, når dette ønskes.*" [Kirkeministeriets udhævelse].

§ 18 i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 330 af 29. marts 2014 fastsætter endvidere følgende:

"I kirken skal almindelig sømmelighed iagttages, og der må intet foretages, som strider mod rummets særlige karakter.

Stk. 2. Ved gudstjenester og kirkelige handlinger skal de anvisninger, som gives af præsten, efterkommes."

Det er samlet set ministeriets opfattelse på linje med biskoppernes, at når en sognepræst har indvilget i at vie et par et bestemt sted uden for kirkerummet - og biskoppen har meddelt tilladelse hertil - og der dermed foreligger en særlig tilknytning for parret til det pågældende sted, udløser dette ret for parret til stedlig kirkelig betjening samt pligt for menighedsrådet til at stille kirkebetjening til rådighed og pligt for kirkebetjeningen til at medvirke i lighed med, hvad der ville gælde, hvis parret skulle vies i sognemenighedens kirke.

§ 7 i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 19. juni 2012, fastsætter følgende:

"Et medlem af folkekirken, der ikke hører til sognemenigheden, men som har en særlig tilknytning til denne, har ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke. Særlig tilknytning foreligger blandt andet, hvis medlemmet

- 1) tidligere har haft bopæl i sognet,
- 2) har nære pårørende, der bor i sognet, eller
- 3) for så vidt angår begravelse eller bisættelse har forældre, ægtefælle eller børn, der er begravet på en kirkegård i sognet.

Stk. 2. Ministeren for ligestilling og kirke kan fastsætte nærmere regler om ret til kirkelig betjening i sognemenighedens kirke.

Stk. 3. Præstens afgørelse efter stk. 1 kan indbringes for biskoppen. Biskoppens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Oprensningen i tillægget til biskoppernes vejledning, jf. ovenfor p. 2, er efter ministeriets opfattelse alene en oplysning om gældende ret og dermed ikke i sig selv et pålæg til menighedsrådene om at stille kirkebetjening til rådighed ved vielse uden for kirkens rum eller til kirkefunktionærer om at medvirke under instruks og ledelse af præsten.

Endelig bemærkes, at biskoppernes vejledning synes dækkende, og at ordningen, der ydermere alene er en tidsbegrænset forsøgsordning, rummer en skønsomhed vedrørende vielse uden for kirkens rum, som er egnet til at bibeholde vielse i folkekirken som noget attraktivt, og som bør deles af alle folkekirkens interessenter.